

A stylized graphic of a tree trunk and its roots, rendered in dark grey and black against a light blue-grey background. The trunk is thick and textured, with several roots extending downwards and outwards. The overall style is minimalist and artistic.

Chimamanda
Ngozi
Adichieová

*Zápisky
o smutku*

host

NOTES ON GRIEF

Copyright © Chimamanda Ngozi Adichie, 2021

All rights reserved

Translation © Petr Štádl, 2022

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2022

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1329-1 (PDF)

ISBN 978-80-275-1330-7 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1331-4 (MobiPocket)

In memoriam:
James Nwoye Adichie,
1932—2020

1.

Každou neděli jsme si s rodinou zoomovali, což byl náš bouřlivý lockdownový rituál — dva sourozenci se připojovali z Lagosu, tři ze Spojených států a rodiče, jimž občas v mikrofonu zněla ozvěna a praskání, zase z Abby, města našich předků na jihovýchodě Nigérie; pozvánky na zoom rozesílal bratr z Anglie. Sedmého června se na obrazovce jako obyčejně zjevilo otcovo čelo — otec se nikdy pořádně nenaučil, jak při těchtohle videohovorech držet telefon. „Trochu si ten mobil natoč, tati,“ nabádal ho pokaždé někdo z nás. Otec si nejprve udělal legraci z mého bratra Okeye kvůli nové přezdínce, potom nás informoval, že ještě nevečeřel, protože pozdě obědvali, a následně nám povykládal o miliardáři ze sousedního města, který si nárokoval půdu našich předků v našem městečku. Otcí nebylo moc dobře, poslední dobou špatně spal, ale říkal, že si nemáme dělat starost. Osmého

června se za ním Okey vypravil do Abby. Otec prý působil unaveně. Devátého června jsme spolu mluvili jen krátce, nechala jsem ho odpočívat. Když jsem z legrace napodobovala jednu osobu z příbuzenstva, tiše se zasmál. „*Ka chi fo*,“ rozloučil se. Dobrou noc. To je poslední, co mi řekl. Desátého června už nežil. Zavolal mi to bratr Chuks a já se sesypala.

2.

Moje čtyřletá dcera mi tvrdí, že jsem jí nahnala strach. Klekne si, aby mě napodobila — zaťatou pěstičkou tluče do země. Najednou vidím sebe samu, jak jsem se úplně zhroutila, ječela jsem a bušila do podlahy. Jako by mě ta zpráva brutálně vyrvala z kořenů — jsem vytržená ze světa, jak ho znám od dětství. A bráním se tomu — ještě odpoledne četl otec noviny, s Okeyem žertoval, že se bude muset oholit, protože nazítří jede do Onitshy ke specialistovi na ledviny, s mou sestrou Ijeomou, lékařkou, se po telefonu bavil o výsledcích testů z nemocnice... Tak jak to může být pravda? Jenže už ho vidím na displeji — Okey mu drží telefon nad obličejem a otec vypadá, jako když spí... Tvář má poklidnou, v tom spočinutí je krásná. Náš zoom je tentokrát přízračný zážitek — jsme rozsetí po světě a všichni pláčeme a pláčeme a nevěřicně hledíme na zbožňovaného otce, jak bez hnutí leží na nemocniční posteli.

Došlo k tomu několik minut před půlnocí nigerijského času, po boku měl Okeye a na telefonu Chukse. Nemůžu od otce odtrhnout oči. Špatně se mi dýchá. Takhle tedy vypadá šok? Že vzduch ztuhne jako lepidlo? Sestra Uche říká, že to právě oznámila někomu z rodinných přátel, a já divže nevykřiknu: „Ne! Nikomu to neříkej, protože když to začneme rozhlašovat, tak se z toho stane realita.“ Můj muž mě instruuje: „Dýchej zvolna. Tu máš, napij se vody.“ Župan, ve kterém trávím celý lockdown, leží zmuchlaný na podlaze. Bratr Kene později zažertuje: „Snad se nikdy žádnou děsivou zprávu nedozvíš na veřejnosti, protože ze sebe pak vždycky serveš šaty.“

3.

S truchlením je spojena řada nepříjemných zkušeností. Zjistíte, jaký je to nevlídný stav, plný zloby. Zjistíte, jak může kondolování znít falešně. Zjistíte, jak velkou roli hraje jazyk, jak hledáte a nenacházíte slova. Proč mám tělo tak rozbolavělé? Prý z toho, jak brečím. Nevěděla jsem, že i pláč je svalová záležitost. Bolesti se nedivím, ale překvapuje mě, jak je tělesná — na jazyku mám nesnesitelně trpko, jako bych jedla něco, co nesnáším, a zapomněla si vyčistit zuby. Na hrudi cítím příšernou tíhu a v těle jako by se mi něco ustavičně rozpouštělo. Z mého srdce — myslím doslova srdce, nic metaforického — se stává autonomní orgán, bije jako splašené, jako by mi chtělo utéct, a jeho tlukot vůbec neodpovídá mému vnitřnímu rytmu. Truchlení není jen stav mysli, ale celého těla — tělo mě bolí a nemá sílu. Zasažena je veškerá tkáň, svaly, orgány. Nedomáku se uvelebit do pohodlné polohy. Dlouhé

týdny mi v žaludku podivně škrundá, svírá ho neblahý pocit, všudypřítomná jistota, že zemře ještě někdo další, že přijdeme ještě o někoho. Jednoho rána mi Okey zavolá o trochu dříve než obvykle a mně se mihne hlavou: *Tak to neprodlužuj — kdo zemřel teď? Máma?*